

СИМЕОН ЯНЕВ
„КОГАТО БЯХ МАЛЪК“ НА
ДОБРИ НЕМИРОВ

chitanka.info

В историята на българската детска литература тая книга има особена съдба. Непретенциозно дело на един амбициозен писател, тя се оказва най-трайната му книга и вече шесто десетилетие и далече след смъртта на автора си живее, преиздава се и се превежда на чужди езици.

За първи път „Когато бях малък“ се появява през 1934 година, допълнена през 1937 и 1939 година от втори и трети свитък. Няколко години по-късно пак в същия ред излиза второто ѝ издание. Между това в различни детски библиотеки се явяват отделни подобрени разкази от нея, през 1961 година е преведена на руски, а през 1973 година излиза подборката на Дамян Дамев, която също се преиздава няколко пъти. Сегашното издание е нова подборка от първата публикация на автора през 30-те години.

Животът, който „Когато бях малък“ пресъздава, е детският живот от края на миналия век. В края на нашия, когато децата играят с електронни игри и компютри, всичко, описано от Добри Немиров, изглежда така старо, както на неговото поколение е изглеждала Библията. Той разказва за игри на топчета и чилик, за деца, облечени в дрехите на батковците и каките си, за протрити и скъсани обувки, които изглеждат като най-свидно имане, за трошици хляб, които се услаждат повече от всякакви лакомства. Който не е живял никога такъв живот, сигурно повече ще му се учудва, отколкото да му се радва и ако ценността на книгата е била в умелото съживяване на личните спомени, то и тя както и целият тогавашен, отдавна мъртъв бит, щеше да изглежда отминала и ненужна. На съдбата на „Когато бях малък“ не е такава; тя остава една от най-интересните и ценни книги в цялата история на българската детска литература.

Най-голямото достойнство на творбата на Добри Немиров е, че показва нравственото изграждане на човека. Ден по ден и разказ след разказ ние виждаме как момчето Дочко, постоянният герой на книгата, проглежда смисъла на живота чрез доброто и чрез стремежа към доброто. Беден, малкият Дочко е щастлив да се учи на човечност от всеотдайни и честни хора — света на възрастните — родителите, роднините, съгражданите — около него. Този свят се оказва истинско богатство, защото неговите стойности не се измерват в охолство, а в това, че създават чувство за доверие, спокойствие, хармония. Бащата на Дочко е преследван несправедливо от старшия писар Гавазов, но

идва ден, в който съдбата на Гавазов е в неговите ръце. Тогава пред сина си той показва високо благородство, спасявайки от глад Гавазов и децата му. Майката се смразява и дълго говори лошо за вуйчо Борис, но когато вуйчото се разболява, Дочко, който също го е намразил заедно с родителите си, вижда как милосърдието и човечността отново надделяват.

Всеки разказ съдържа поука, но нито един не е дидактичен. Защото, който чете тази книга, веднага разбира, че възрастен и мъдър човек разказва тук собствения си живот, който не е преминал под знака на неудовлетворението и разочарованието. И именно от тук, както от никоя друга книга в българската литература, се излъчва хармонията ѝ: възрастният човек е постигнал това, което някога детето е мечтало, пред нас е един успешен човешки път и всяка случка е рецепта за щастие. При това тя не е лека и в същото време не е невъзможна; щастие се оказва постижимо само с лични качества и труд.

Цялата бодрост на „Когато бях малък“ извира от тая убеденост. Като че най-високата идея на книгата е в увереността, която ни създава, че достойното и благородното никога не остават без отплата. Така ли е наистина, не е ли това морал на едно отминало време и няма ли да прозвучи на днешния млад човек той сладникаво и сантиментално? Шестдесетте години живот на тая книга говорят обратното; тя е жива и нужна, защото е дело на майстор, който е излял в нея вечни и свети неща.

Вечна и свята е кротката любов на майката към детето и неподчертаната в красиви жестове, но неизменна обич на детето към нея; тук то не ѝ подарява цветя и не ѝ приготвя малки подаръчета, но я радва със своето усърдие и готовност да печели трошици от общия хляб на семейството.

Вечна и свята е жаждата за приятелство, а тя е пропита в детските дни на малкия Дочко не като поука от учебници-проповеди, а като морална награда от опасните детски приключения и от изпитанията на нелек живот.

Вечна и свята е също жаждата на детето да порасне и да върши добро, за да успее и постигне почит и уважение, както ги е постигнал баща му, но и малко повече.

С такива жажди, пориви и чувства е преизпълнена тая книга. Тя разказва за десетки и десетки изпитания, за една сиромашия за нас

почти непроницаема, за един живот, пълен с непрекъснати борби. Но от всичко това се излъчва постоянна и светла вяра, една все по-крепнеща надежда, че трудният път не може да не изведе до добър край. Тази надежда е най-хубавото внушение на книгата. Добри Немиров е знаел, че тя е нужна не само на децата, но и на някогашните деца и че истинското ѝ име е жизнелюбие. И той е нарекъл разказите си „разкази за всички“, за малки и големи, за много образовани и за току-що научени да четат. Потърсил е най-чистия, най-обикновен и разбираем език, за да ги напише. Написал ги е като биография на едно детство, което в променения днес свят не може да се каже, че е детство на всяко дете, но и такова — далечно, чуждо, романтично, е привлекателно и интересно.

„Когато бях малък“ прилича по нещо на безсмъртната книга на Даниел Дефо „Приключенията на Робинзон Крузо“. И тая прилика не е толкова в щастливия край и на двете истории, а в надеждата и вярата в доброто, които ги изпълват и които правят щастието не подарено, а завоювано.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.